

MADEN SEKTÖRÜ/ AKSARAY

Ramazan ÖZDEMİR

T.C.AHİLER KALKINMA AJANSI
AKSARAY YATIRIM DESTEK OFİSİ

İçindekiler

1. MADENCİLİK	3
1.1. Aksaray'ın Maden Potansiyeli	3
1.2. Aksaray'daki Maden Kaynaklarının kullanım alanları	3
1.2.1. Endüstriyel Madenler.....	3
1.2.2. Metalik Madenler.....	4
1.3. Aksaray'daki Maden Kaynakları	4
1.4. Aksaray İli Maden Haritası.....	6
1.5. Sektörde Faaliyet Gösteren Firmalar.....	7
1.6. Maden Sektörü İhracatı	7
2. GZFT ANALİZİ.....	8

MADEN SEKTÖRÜ ve AKSARAY

1. MADENCİLİK

Yeraltındaki madenlerin araştırılması, çıkarılması ve işletilmesiyle ilgili uygulamaların ve yöntemlerin tümüne madencilik denir. Günlük hayatta kullanılan araç ve gereçlerin büyük bir bölümü doğal kaynaklardan, yani madenlerden sağlanmaktadır. Bu sebepten toplumların refah ve gelişmişlik düzeyleri ile madencilik faaliyetleri arasında çok yakın bir ilişki bulunmaktadır. Doğal kaynakların etkin kullanımı ile gelişmişlik arasında doğrudan bir ilişki mevcut olup demir-çelik sektörünün hammaddeleri, demir cevheri ve kömür, enerji hammaddeleri olan, kömür, petrol, doğalgaz gibi fosil yakıtlar, tarımın ana girdisi olan gübre üretiminde kullanılan hammaddelerin çoğunluğu madencilik faaliyetleri sonucunda elde edilmektedir. Ayrıca, tüm sanayi dallarının ürünlerinde veya kullandıkları araç ve gereçte, doğrudan veya dolaylı olarak maden ürünlerine gereksinim duyulmaktadır. Seramik, metalürji, cam inşaat sektörü başta olmak üzere; dolgu maddeleri doğal boyalar, aşındırıcılar, değerli taşlar, sondaj çamurları, gübre, elektronik ve kimya endüstrilerinin en önemli girdisi madenlerdir.

Bu anlamda TR71 Bölgesinde bulunan Aksaray ilinin Maden sektöründeki pozisyonunun çok iyi incelenmesi, sahip olduğu doğal zenginliklerin de etkin kullanılması Aksaray ekonomisi için önem arz etmektedir.

1.1. Aksaray'ın Maden Potansiyeli

İç Anadolu Bölgesinde düz bir arazi yapısına sahip olan ve kuzey batısında Tuz Gölü'nün büyük bir kısmını, güneyinde de volkanik Hasan Dağı'nı bünyesinde barındıran Aksaray il sınırları içerisinde önemli yer altı kaynaklarına sahiptir. Aksaray'ın sahip olduğu bu jeolojik yapı nedeniyle önemli sayılabilecek endüstriyel hammadde zuhurları ve yatakları mevcuttur. Bugün Aksaray ilinde Maden sektöründe faaliyet gösteren 30'dan fazla işletme ilin bu önemli kaynaklarını değerlendirmektedir.

1.2. Aksaray'daki Maden Kaynaklarının kullanım alanları

1.2.1. Endüstriyel Madenler

Diatomit

- Kullanım alanları: Filtre maddesi, Dolgu maddesi, Yapı malzemesi, Absorbent, katalizatör taşıyıcısı, Silikat imali, Hafif aşındırıcı ve temizleyici, izalasyon malzemesi alanlarında kullanılır.

Feldispat

- Kullanım alanları: Cam, seramik, kaynak elektrotları ve boya sanayisinde kullanılan önemli bir endüstriyel ham maddedir.

Kaolen

- Kullanım alanları: Bazı seramiklerin ve porselenlerin yapımında kullanılır.

Kükürt

- Kullanım alanları: Kükürt başta gübre sanayii için gerekli sülfirik asit üretiminde olmak üzere, kimya, lastik, boya, kagit, demir-çelik, petrol sanayileri ile tarım ilaçları, barut, kibrit üretiminde kullanılmaktadır.

Mermer

- İnşaat sektörü, dekorasyon, heykeltçilik, süs eşyalarının yapımı ve mezarcılık başlıca kullanım alanlarıdır.

Tuğla-Kiremit

- İnşaat ve yapı sektöründe yaygın olarak kullanılmaktadır.

1.2.2. Metalik Madenler

Civa

- Zirai ilaç yapımında, kâğıt sanayinde, suni gübre üretiminde ve boya sanayinde kullanılır.

Manganez

- Çeliğe sertlik kazandırmak ve direncini artırmak için kullanılır.

1.3. Aksaray'daki Maden Kaynakları

Maden tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü'nün il ve yakın çevresinde yaptığı çalışmalar sonucunda önemli endüstriyel hammadde yatak ve zuhurları ortaya çıkarılmıştır. Bunların en önemlileri **feldispat, kaolen, mermer, jips ve tuğla-kiremit** olarak sayılabilir.

Bölgedeki en önemli feldispat yatağı Ağaçoören ilçesinde bulunmaktadır. Ağaçoören granit mostralarında renkli pişen seramik hammaddesi olarak kullanılmaya elverişli 2.505.000 m³ görünür feldispat rezervi tespit edilmiştir. Ayrıca Merkez ilçe-Tabdik Köyü sahasında da cam ve seramik sanayinde kullanıma uygun iyi kalitede 950 ton feldispat rezervi mevcuttur.

Güzelyurt ilçesi ise kaolen bakımından önemli potansiyele sahiptir. İlçede, Mekkedere ve Kükürtdere sahaslarında toplam 1.087.000 ton görünür+muhtemel kaolen rezervi saptanmıştır. Mekkedere sahasındaki alunitli kaolenler kağıt sanayii hammaddesi olarak geçmişte işletilmiştir. Genel Müdürlüğün yaptığı çalışmalarla Güzelyurt ilçesinde aynı zamanda kükürt, civa ve diatomit zuhurlarının da varlığı ortaya konmuştur. İhlara ve Belisırma sınırları içerisindeki orta kalite diatomitler geçmiş yıllarda işletilmiştir. Ayrıca Güzelyurt ilçesinin güney batısında Ponza zuhurları da bulunmaktadır.

Feldispat ve kaolen dışında, ildeki bir diğer önemli endüstriyel hammadde kaynağı ise mermerdir. Ortaköy-Gökkaya sahasındaki iyi kaliteli granitler mermer olarak değerlendirilmeye elverişlidir. Bu granit mermeri Aksaray ve çevre illerdeki atölyelerde işlenerek yurt içi ve yurt dışına satılmaktadır. Jips ve tuğla-kiremit oluşumları Merkez ilçede

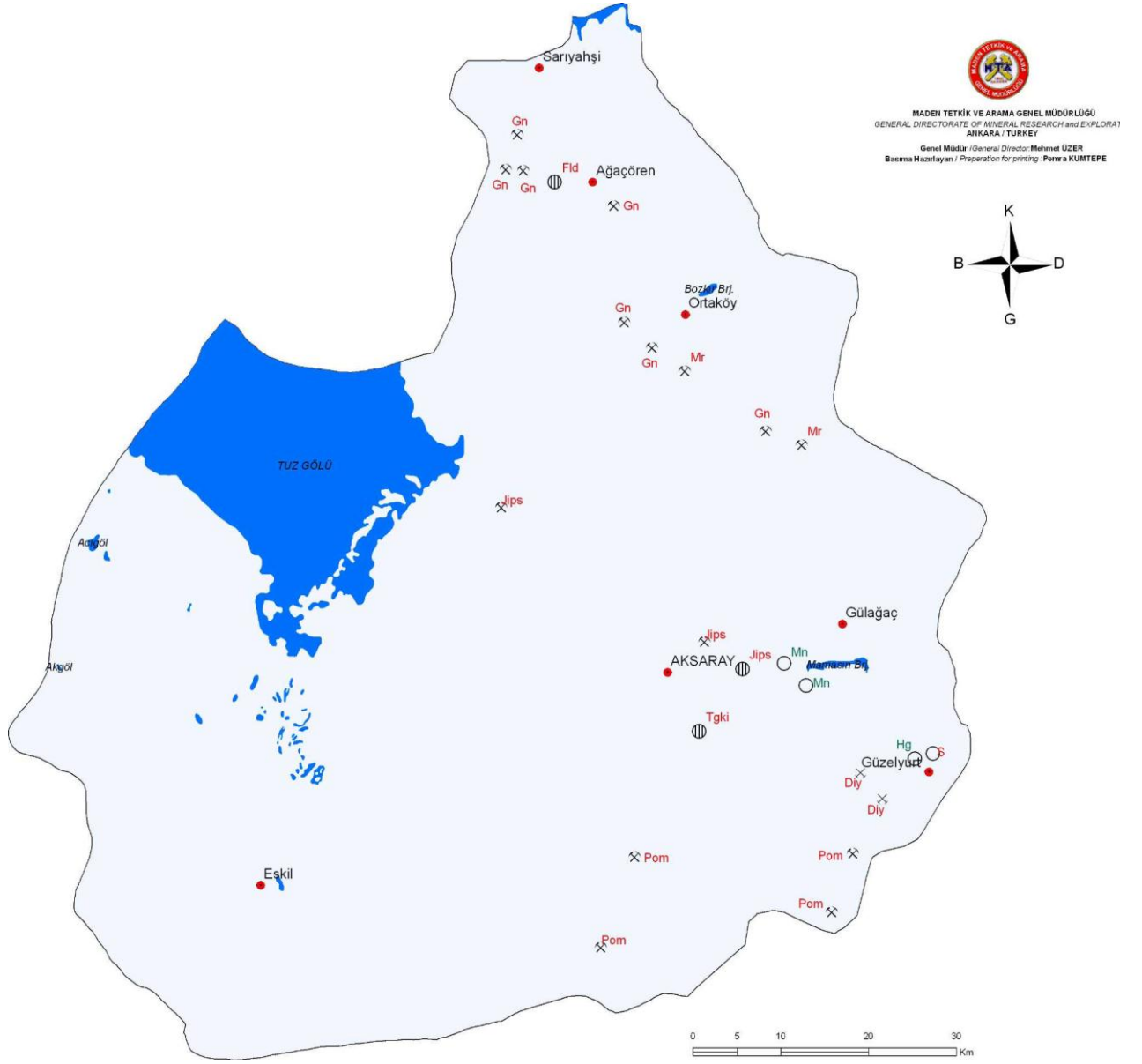
yer almakta olup, burada 100.000 ton muhtemel jips rezervi, Hırkatal Köyünde de 2.000.000 ton jeolojik rezerve sahip iyi kaliteli tuğla-kiremit rezervi bulunmaktadır.(MTA verileri)

Maden	Mevki	Tenör	Rezerv
CİVA (Hg)	Güzelyurt (Gelveri) Zuhuru	-	Zuhur olduğu için rezerve yönelik çalışma yoktur.
FELDİSPAT (Fid)	Ağaçören granit Sahaları	Orijinalde toplam alkali değeri % 8 ve demir oksit içeriği % 2.8'dir. Zenginleştirme sonrası alkali içeriği %12'ye çıkmakta, Fe ₂ O ₃ içeriği ise % 0.17'ye kadar düşmektedir.	2.505.000 m ³ Renkli pişen seramik hammaddesi olarak kullanılabilir özellikte feldispat potansiyeli vardır.
	Merkez-Tabdik Köyü	% 11.90 K ₂ O, % 2.50 Na ₂ O	Cam ve seramik sanayiinde kullanıma uygun iyi kalite 950 ton rezerv
DİATOMİT (Dia)	Güzelyurt-Ihlara ve Belisırma Sahaları	Orta	Zuhur olduğu için rezerve yönelik çalışma yoktur.
JİPS (Jips)	Aksaray ili Merkez ilçesi dolayındaki jips Zuhurları	-	100.000 ton muhtemel rezerv
KAOLEN (Kao)	Güzelyurt-Mekedere Sahası	% 15-30 Al ₂ O ₃ , % 0.3-2.8 Fe ₂ O ₃	841.217 ton görünür+muhtemel, 1.860.000 ton muhtemel. Alunitli kaolenler kağıt sanayii hammaddesi olarak işletilmiştir
	Güzelyurt-Seylik, Kükürtdere Sahası	% 23-25 Al ₂ O ₃ , % 0.2-1.3 Fe ₂ O ₃	254.200 ton görünür+muhtemel, 375.000 ton mümkün rezerv
KÜKÜRT (S)	Güzelyurt-Genedala Sahası	% 25 S	Zuhur olduğu için rezerve yönelik çalışma yoktur
MERMER (Mr)	Ortaköy-Gökkaya Sahası	-	Zuhur olduğu için rezerve yönelik çalışma yoktur
	Merkez-Kalebalta Sahası	-	Zuhur olduğu için rezerve yönelik çalışma yoktur.
TUĞLA-KİREMİT (TğKi)	Merkez-Hırkatal Köyü Sahası	-	2.000.000 ton jeolojik rezerv

Tablo 1: Aksaray ili Maden Kaynakları (MTA verileri)

Bu madenlerden diatomit, civa ve manganez madenleri önceki yıllarda işletilmiş olup şu anda ekonomik olmadığı gerekçesiyle işletilmemektedir. Fakat işletmeler hem yeni zuhurlar peşinde hem de mevcut bölgelerde çalışmalarına devam etmektedir. *Aksaray'da 2008 yılında 226 işletmeye arama ruhsatı, 48 işletmeye işletme ruhsatı, 7 Kamu Kurumuna üretim izni, 9 işletmeye 1(a) grubu maden ruhsatı,3 işletmeye 1(a) grubu maden üretim izni olmak üzere toplam 293 adet ruhsat verilmiştir. (*, Aksaray İl Özel İdare,2008)

1.4. Aksaray İli Maden Haritası

AÇIKLAMALAR / EXPLANATIONS

○	ZUHUR / EXPOSURE	Diy	Diyatomit Diatomite	Mn	Mangan Manganese
⊕	YATAK / ORE DEPOSIT	Fld	Feldispat Feldspar	Mr	Mermer Marble
⊗	İŞLETME / MINE	Gn	Granit Granite	Pom	Pomza Pumice
⊗	ESKİ İŞLETME / OLD MINE	Hg	Civa Mercury	S	Kükürt Sulphur
●	Yerleşim merkezi Urban center	Jips	Jips Gypsum	Tgki	Tuğla-Kiremit Brick-Tile Building Stone
	METALİK MADENLER METALLIC MINERALS				
	ENDÜSTRİYEL HAMMADELER INDUSTRIAL RAW MATERIALS				

Kaynak: Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü

1.5. Sektörde Faaliyet Gösteren Firmalar

Bugün Aksaray ilinde madencilik alanında faaliyet gösteren firmalar il genelinde 1000'e yakın istihdam sağlayan Madencilik sektörü her geçen gün önemini ve ağırlığını artırmaktadır. İl genelinde firmaların iştiğal alanları çıkarılan madenlere göre aşağıdaki gibidir. Özellikle son yıllarda Mermer – Granit, Briket-Asmolen-Bims(Hafif yapı elemanları) ve Kalsit alanları öne çıkmaktadır. Büyük ve orta ölçekli firmaların yanında son yıllarda küçük çaplı işletmeler de bu alanlarda faaliyet göstermeye başlamıştır.

Maden Türü	Firma Sayısı
Mermer - Granit	8
Kalsit	5
Agrega(Mıdır)	3
Briket- Asmolen - Bims	8
Parke taşı vb.	4
Alçı	1
Diğer	3

Tablo 2: Aksaray TSO/Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müd.(2010)

1.6. Maden Sektörü İhracatı

Aksaray ilinin madencilik ürünleri ihracatı genel olarak artış trendinde olup 2011 yılında 2 milyon dolar sınırına yaklaşmıştır. Sektörde özellikle kalsit ve mermer ürünleri öne çıkmaktadır. Yıllara göre ilimizin sektördeki ihracat rakamları aşağıdaki gibidir.

Madencilik Ürünleri	2008	2009	2010	2011
Aksaray	\$ 1.534.513	\$ 1.428.886	\$ 1.923.497	\$ 1.883.892
Türkiye	\$ 3.258.401.000	\$ 2.507.373.000	\$ 3.658.875.000	\$ 3.876.383.000

Tablo 3: TİM Verileri(2011)

Ülkemizin Madencilik ürünleri 2011 yılı toplam ihracatının 3.8 milyar \$ iken Aksaray'ın bu ihracattaki payı 1.88 milyon \$ ile ancak %0.05 seviyelerindedir. Bu oranın oldukça düşük olmasının önemli bir sebebi ise çıkarılan maden ürünlerinin yeterince procesten geçirilmeden ihraç edilmesidir.

2. GZFT ANALİZİ

GÜÇLÜ YÖNLER <ul style="list-style-type: none">• Aksaray'da Kalsit ve Mermer madenlerinin bulunması ve işletiliyor olması• Sektörde ihracat yapan firmaların bulunması ve ihracatın artış trendinde olması	ZAYIF YÖNLER <ul style="list-style-type: none">• Çıkarılan maden çeşidinin az olması• Bazı değerli madenlerin şuanda işletmeye uygun olmaması• Firmaların kurumsallaşma problemlerinin devam etmesi• Firmalar arası rekabetin firmaların işletme maliyetlerini olumsuz etkilemesi• Bazı firmaların ihracat konusunda yeterli bilgi ve birikime sahip olmaması• Bims-Asmolen alanında Nevşehir ilinin, Kalsit alanında da Niğde ilinin ön plana çıkıyor olması
FIRSATLAR <ul style="list-style-type: none">• Son yıllarda Orta Doğu pazarına yapılan ihracatın artış trendinde olması• Avrupalı tüketicilerin son yıllarda Türkiye pazarından daha fazla ürün almaları	TEHTİDLER <ul style="list-style-type: none">• Çin gibi uzak doğulu firmaların mermer ve türevleri ürünleri blok halinde satın almak istemeleri• Kalsit ve Mermer'in ülkemizde ve çevre illerde de yaygın olarak bulunması sebebiyle yaşanan yoğun rekabet• Çıkarılan madenlerin işlenmek için bölge dışına çıkarılması

Kaynaklar

- Aksaray Organize Sanayi Müdürlüğü
- Bilim Sanayi ve Teknoloji Aksaray İl Müdürlüğü
- Aksaray Ticaret ve Sanayi Odası
- TİM (Türkiye İhracatçılar Meclisi)